

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 2. septembra 2015*

„Predhodno odločanje — Direktiva 94/19/ES — Priloga I, točka 7 — Sistem zajamčenih vlog — Izvzetje nekaterih vlagateljev iz sistema zajamčenih vlog — Izvzetje „člana vodstva““

V zadevi C-127/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Augstākā Tiesa (Latvija) z odločbo z dne 12. marca 2014, ki je prispela na Sodišče 18. marca 2014, v postopku

Andrejs Surmačs

proti

Finanšu un kapitāla tirgus komisija,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev, J. L. da Cruz Vilaça (poročevalec) in K. Likurgos, sodniki,

generalni pravobranilec: P. Mengozzi,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- A. Surmačs zase,
- za latvijsko vlado I. Kalniņš in L. Skolmeistare, agenta,
- za Evropsko komisijo A. Sauka in K.-P. Wojcik, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 17. marca 2015

izreka naslednjo

* Jezik postopka: latvijščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zjamčenih vlog (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 2, str. 252), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/14/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2009 (UL L 68, str. 3, v nadaljevanju: Direktiva 94/19).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med A. Surmačsom in Finanšu un kapitāla tirgus komisija (komisija za finančne in kapitalske trge, v nadaljevanju: FKTK), ker je ta zavrnila priznanje A. Surmačsa za vlagatelja, ki ima pravico do jamstva, določenega z Direktivo 94/19.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Direktiva 94/19 je bila razveljavljena z Direktivo 2014/49/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o sistemih jamstva za vloge (UL L 173, str. 149). Ker je ta razveljavitev začela veljati 4. julija 2015, se za zadevo v glavni stvari še vedno uporabi Direktiva 94/19.
- 4 V prvi, šestnajsti in osemnajsti uvodni izjavi Direktive 94/19 je navedeno:

„ker je v skladu s cilji Pogodbe treba pospeševati usklajeni razvoj dejavnosti kreditnih institucij v Skupnosti z odpravo vseh omejitev pravice do ustanavljanja in svobode opravljanja storitev ter hkrati povečati trdnost bančnega sistema in zaščito varčevalcev;

[...]

ker naj minimalni obseg kritja, predpisan v tej direktivi, na eni strani vključuje čim več vlog v interesu zaščite potrošnika, pa tudi stabilnosti finančnega sistema; ker na drugi strani ne bi bilo primerno predpisati ravni zaščite za celotno Skupnost, ki bi v nekaterih primerih lahko pospeševala nesolidno vodenje kreditnih institucij; ker naj se upoštevajo stroški financiranja takšnih sistemov; ker se zdi primerno določiti, da znaša usklajeni znesek minimalnega kritja 20.000 [EUR]; ker bodo v omejenem obsegu morda potrebni[e] prehodni[e] sporazumi [določbe], ki bodo sistemom omogočili upoštevanje te vrednosti;

[...]

ker država članica lahko meni, da nekatere skupine vlog ali vlagateljev, ki jih mora izrecno navesti, ne potrebujejo posebne zaščite, mora imeti možnost, da jih izvzame iz jamstev, ki jih ponujajo sistemi zjamčenih vlog;

[...]“

- 5 Člen 3(1), prvi pododstavek, Direktive 94/19 je določal:

„Vsaka država članica na svojem ozemlju zagotovi ustanovitev in uradno priznanje enega ali več sistemov zjamčenih vlog. [...]“

6 Člen 7(1) in (2) te direktive je določal:

„1. Države članice zagotovijo, da je v primeru nerazpoložljivosti vlog kritje celotnih vlog istega vlagatelja do vsaj 50.000 EUR.

[...]

2. Države članice lahko določijo, da so nekateri vlagatelji ali vloge izvzete iz tega jamstva ali se jim odobri manjši obseg jamstva. Te izjeme so navedene v Prilogi I.“

- 7 V Prilogi I k navedeni direktivi je bil naveden seznam izjem iz člena 7(2) te direktive. Med vlogami, ki jih je bilo tako mogoče izvzeti iz jamstva, so bile v točki 7 te priloge vloge „članov uprave kreditnih institucij, vodstva, članov z osebnim jamstvom, lastnikov najmanj 5 % kapitala kreditne institucije, oseb, odgovornih za opravljanje zakonsko predpisane revizije računovodskih listin kreditne institucije, in vlagateljev s podobnim statusom v druge družbe iste skupine“.
- 8 Enako je točka 8 Priloge I k Direktivi 94/19 določala, da so se lahko iz jamstva izvzele „[v]loge bližnjih sorodnikov in tretjih, ki delajo za račun vlagateljev, navedenih pod 7“.

Latvijsko pravo

- 9 Direktiva 94/19 je bila v latvijsko pravo prenesena z zakonom o zajamčenih vlogah (Noguldījumu garantiju likums). Sklad zajamčenih vlog je sestavljen iz prispevkov oseb, ki so navedene v členu 7 tega zakona. V skladu s členom 1(7) navedenega zakona ta sklad zajamčenih vlog upravlja FKTK.
- 10 Člen 17(4) tega zakona določa, da navedeni sklad ni zavezan jamčiti za „vloge delničarjev depozitne institucije, ki imajo v tej kvalificirani delež, članov ali predsednika nadzornega sveta ali upravnega odbora, direktorja službe za notranjo revizijo, revizorja institucije in drugih uslužbencev depozitne institucije, ki izvajajo načrtovanje, upravljanje in nadzor dejavnosti te institucije ter ki so zanj odgovorni“.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 11 FKTK je 21. novembra 2011 sprejela sklep št. 278 o prekinitvi opravljanja finančnih storitev družbe Latvijas Krājbanka (v nadaljevanju: banka). A. Surmačs je v banki zasedal delovno mesto podpredsednika, zadolženega za vprašanja mednarodnega in finančnega prava. Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je bil A. Surmačs neposredno podrejen predsedniku upravnega odbora in da je bil član tega organa, preden je postal podpredsednik, to je delovno mesto, ki ga je zasedal ob sprejetju tega sklepa FKTK.
- 12 FKTK je s sklepom z dne 5. januarja 2012 ugotovila, da A. Surmačsa zaradi delovnega mesta, ki ga je zasedal v banki, ni mogoče šteti za vlagatelja, za katerega velja jamstvo, določeno z zakonom o zajamčenih vlogah. Ta sklep je temeljil na členu 17(4) navedenega zakona, v skladu s katerim tega jamstva ne more uveljavljati uslužbenec depozitne institucije, ki je pooblaščen za načrtovanje, upravljanje in nadzor dejavnosti te institucije.
- 13 A. Surmačs je izpodbijal utemeljenost tega sklepa FKTK, ker naj bi bilo delovno mesto, ki ga je zasedal v banki, dejansko častno delovno mesto, brez možnosti odločanja, z vložitvijo tožbe pri Administratīvā apgabaltiesa (regionalno upravno sodišče), to tožbo pa je navedeno sodišče zavrnilo s sodbom z dne 24. aprila 2013.

- 14 A. Surmačš je zoper sodbo Administratīvā apgabaltiesa vložil kasacijsko pritožbo pri predložitvenem sodišču, v kateri je v bistvu trdil, da bi dejanska preučitev obveznosti, pravic in odgovornosti, vezanih na delovno mesto podpredsednika, dala podlago za ugotovitev, da ni imel možnosti niti sprejemanja zavezujočih odločitev niti vplivati na dejavnost banke. Pole tega je po mnenju A. Surmačša Administratīvā apgabaltiesa uporabilo zakon o zajamčenih vlogah, ne da bi upoštevalo člen 7(2) Direktive 94/19 in točko 7 Priloge I k tej direktivi.
- 15 FKTK pred predložitvenim sodiščem zatrjuje, da je bila funkcija, ki jo je A. Surmačš opravljal v banki, ob sprejetju sklepa, navedenega v točki 11 te sodbe, zajeta z izjemo, določeno v členu 17(4) zakona o zajamčenih vlogah, in da ga je bilo treba šteti za „člana vodstva“ v smislu točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19. Po mnenju FKTK je treba poleg tega v zvezi z izvzemom iz jamstva upoštevati ne samo pooblastila, ki so bila A. Surmačsu dana uradno, temveč tudi vpliv, ki ga je lahko imel neuradno na dejavnosti banke.
- 16 V teh okoliščinah je Augstākā tiesa (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je točko 7 Priloge I k Direktivi 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zajamčenih vlog treba razlagati tako, da je naštevanje – ki ga podaja glede oseb, ki jih je treba šteti za povezane z zadevno kreditno institucijo in ki jim je treba odreči pravico do zajamčene odškodnine – izčrpno?
2. Ali se lahko za člana vodstva kreditne institucije ali za katero od drugih oseb, navedenih v točki 7 Priloge I k Direktivi 94/19, šteje oseba, ki je v skladu z opisom svojega delovnega mesta pooblaščen za načrtovanje, usklajevanje in nadziranje veje dejavnosti kreditne institucije ali izvajanje funkcije, ne pa dejavnosti kreditne institucije v celoti in ki ni pooblaščen za dajanje ukazov ali sprejemanje odločitev, ki zadevajo druge osebe? Ali je treba upoštevati vsebino navedene veje dejavnosti kreditne institucije oziroma navedene funkcije?
3. Ali je točko 7 Priloge I k Direktivi treba razlagati tako, da država članica lahko plačilo zajamčene vloge odreče osebi, ki je v skladu s pravicami in obveznostmi delovnega mesta, ki jih določa opis tega delovnega mesta, sicer ni mogoče šteti za člana vodstva, ima pa dejansko velik vpliv na odločitve članov vodstva navedene institucije ali na osebe, ki so za to institucijo osebno odgovorne? Ali je v tem okviru upošteven vpliv, ki je zgolj neuraden in ki izhaja iz avtoritete, sposobnosti ali znanja osebe v zvezi z dejavnostjo kreditne institucije?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 17 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali so vloge, ki so izvzete na podlagi točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19, v njej našteje izčrpno, tako da države članice v nacionalnem pravu ne morejo določiti drugih skupin vlagateljev, za katere bi veljalo izvzete iz zajamčenih vlog.
- 18 Najprej je treba poudariti, da je v osemnajsti uvodni izjavi Direktive 94/19 navedeno, da je mogoče nekatere skupine vlog ali vlagateljev izvzeti iz sistema zajamčenih vlog. V skladu s to uvodno izjavo je treba te vloge ali vlagatelje izrecno navesti.

- 19 V zvezi s tem člen 7(2) Direktive 94/19 državam članicam omogoča, da določijo, da so nekatere skupine vlagateljev ali vrste vlog izvzete iz jamstva ali da se jim odobri manjši obseg jamstva, in v njem je pojasnjeno, da so te izjeme navedene v Prilogi I k tej direktivi. Vendar pa iz besedila te določbe nikakor ni mogoče razbrati, niti da je ta navedba okvirna niti da bi lahko države članice razširile skupine vlog in vlagateljev, ki so določene v Prilogi I.
- 20 Dalje, treba je opozoriti, da je Komisija v obrazložitvenem memorandumu predloga z dne 4. junija 1992 (COM(92) 188 final, UL C 163, str. 6), na podlagi katerega je bila sprejeta Direktiva 94/19, na strani 18 jasno navedla, da je seznam izjem od sistema jamstva, določenih v Prilogi I, „izčrpen in države članice lahko iz jamstva izvzamejo samo institucije in osebe, ki so na njem navedene“, vsa druga izvzeta pa so v nasprotju z Direktivo.
- 21 Nazadnje, iz prve uvodne izjave Direktive 94/19 je razvidno, da se z njo dosega dvojni cilj zaščite varčevalcev v primeru nerazpoložljivosti vlog, zaupanih kreditnim institucijam, in povečanja trdnosti bančnega sistema.
- 22 Člen 3(1) te direktive zato državam članicam nalaga, naj na svojem ozemlju zagotovijo ustanovitev enega ali več sistemov zajamčenih vlog. V skladu s členom 7(1) navedene direktive morajo ti sistemi zagotoviti minimalno raven kritja za vsakega vlagatelja v višini 50.000 EUR.
- 23 Člen 7(2) Direktive 94/19 in Priloga I k tej direktivi kot izjemo od tega pravila omogočata državam članicam, da iz jamstva izvzamejo nekatere vloge ali vlagatelje.
- 24 Ker so skupine, določene v Prilogi I k Direktivi 94/19, izjema od splošnega pravila, določenega v členu 3 navedene direktive, jih je treba razlagati ozko (glej po analogiji sodbo *Fastweb*, C-19/13, EU:C:2014:2194, točka 40).
- 25 Vendar je treba, kot to poudarja generalni pravobranilec v točki 35 sklepnih predlogov, skupine, na katere se sklicuje točka 7 Priloge I k Direktivi 94/19 za določitev vlog in vlagateljev, ki so izvzeti iz jamstva, opredeliti funkcionalno. Zato se izvzetje iz zajamčenih vlog uporabi za osebe, ki opravljajo funkcije, za katere je ob upoštevanju nacionalnega prava in poslovne prakse države članice mogoče šteti, da so del pojmov iz navedene točke te priloge, ne glede na poimenovanje funkcij, ki jih opravljajo, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.
- 26 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da so vloge, ki so izvzete na podlagi točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19, v njej našteje izčrpno, tako da države članice v nacionalnem pravu ne morejo določiti drugih skupin vlagateljev, ki z vidika opravljanih funkcij ne spadajo med pojme, ki so našteji v navedeni točki, da bi se zanje uporabilo izvzetje iz zajamčenih vlog.

Drugo in tretje vprašanje

- 27 Predložitveno sodišče z drugim in tretjim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba točko 7 Priloge I k Direktivi 94/19 razlagati tako, da lahko države članice iz jamstva, ki ga določa ta direktiva, kot člana vodstva ali osebo iz katere od preostalih skupin iz točke 7 izvzamejo nekatere osebe na podlagi funkcije, ki jo opravljajo v zadevni kreditni instituciji, kot je funkcija, ki jo je opravljal tožeča stranka na prvi stopnji v postopku v glavni stvari.
- 28 Glede tega je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pri razlagi določbe prava Unije upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi kontekst in cilje, ki se želijo doseči z ureditvijo, katere del je (sodba *Rosselle*, C-65/14, EU:C:2015:339, točka 43 in navedena sodna praksa). Tudi zgodovina določbe prava Unije je lahko vir informacij, ki so upoštevne za razlago te določbe (sodba *Inuit Tapiriit Kanatami* in drugi/Parlament in Svet, C-583/11 P, EU:C:2013:625, točka 50).

- 29 Najprej je treba opozoriti, da zgolj na podlagi besedila zadevne določbe ni mogoče odgovoriti na vprašanji predložitvenega sodišča. Točka 7 Priloge I k Direktivi 94/19 se namreč omejuje na naštevanje skupin vlagateljev, ki jih je mogoče izvzeti iz jamstva, ne vsebuje pa dodatnih pojasnil v zvezi z razlogi, ki upravičujejo navedena izvzetja, ali vlog in funkcij, za katere se šteje, da jih opravljajo ti vlagatelji, da so zajeti z izvzetjem, ki ga vsebuje ta določba. Taka pojasnila tudi niso razvidna iz preostalih določb Direktive 94/19.
- 30 Dalje, glede ciljev Direktive 94/19 je treba opozoriti, da je namen te ureditve v skladu z njeno prvo uvodno izjavo zlasti zaščita varčevalcev v njihovih pravnih razmerjih s kreditnimi institucijami. Ker varčevalci namreč v večini primerov nimajo informacij in znanj, ki so potrebni za presojo dejanskega finančnega položaja kreditne institucije, s katero poslujejo, ne morejo presoditi tveganj za insolventnost teh institucij.
- 31 V osemnajsti uvodni izjavi Direktive 94/19 je v zvezi s tem navedeno, da lahko države članice iz jamstva izvzamejo samo vlagatelje, „ki ne potrebujejo posebne zaščite“.
- 32 Nazadnje, v zvezi z zgodovino Direktive 94/19 je treba opozoriti, da je v obrazložitvenem memorandumu predloga Komisije (COM(92) 188 final) navedeno, prvič, na strani 2, da je namen te direktive zaščita vlagateljev, „ki imajo premalo finančnega znanja, da bi ločili trdne kreditne institucije od manj trdnih“, in drugič, na strani 18, da so lahko nekateri vlagatelji, ki so v Prilogi I, izločeni iz jamstva, ker „bi bilo težko šteti, da so vredni zaščite zaradi nesposobnosti ali ekonomske šibkosti“. Tako se izrecno sklicuje na osebe iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19.
- 33 Iz zgoraj navedenega izhaja, da fakultativno izvzetje varčevalcev, ki so naštetih v navedeni točki Priloge I k Direktivi 94/19, temelji na zahtevi, da imajo te osebe načeloma raven znanja in informacij v zvezi s kreditno institucijo, ki ji zaupajo svoje vloge, ki je večina vlagateljev nima. Zato je treba šteti, da je mogoče osebe, ki spadajo v eno od skupin, naštetih v točki 7 Priloge I k Direktivi 94/19, na podlagi te določbe izvzeti iz jamstva, če imajo zaradi funkcije, ki jo opravljajo v kreditni instituciji, ali povezav s to institucijo na voljo raven informacij in znanja, ki jim omogoča poznavanje in presojo dejanskega finančnega položaja te institucije in tveganj v zvezi z njenimi dejavnostmi.
- 34 Tako ugotovitev utemeljuje preučitev preostalih izvzetij, določenih v Prilogi I Direktive 94/19. Tako je eden od razlogov, ki upravičuje fakultativno izvzetje „bližnjih sorodnikov“ in „tretjih, ki delajo za račun vlagateljev, navedenih pod 7“, da imajo lahko te osebe na voljo iste informacije kot osebe, našteje v navedeni točki 7.
- 35 V zvezi s preučitvijo položaja, kot je položaj tožeče stranke v postopku v glavni stvari, je ob upoštevanju zgoraj navedenega iz predložitvene odločbe razvidno, da je edina skupina oseb iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19, v katero bi lahko spadala, skupina „član vodstva“.
- 36 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da je mogoče osebo v položaju A. Surmačsa izključiti iz jamstva, določenega z Direktivo 94/19, če je kot član vodstva kreditne institucije zaradi opravljanih funkcij lahko imela na voljo raven informacij in znanja, ki ji omogoča poznavanje in presojo dejanskega finančnega položaja te institucije in tveganj v zvezi z njenimi dejavnostmi.
- 37 Predložitveno sodišče mora preveriti, ali je zadevna oseba v položaju, ki je razlog za spor v glavni stvari, imela informacije in znanja iz točke 33 te sodbe in ali je bila v položaju, navedenem v točkah 35 in 36 te sodbe. Pri tem bo moralo navedeno sodišče upoštevati vse upoštevne okoliščine zadeve v glavni stvari in zlasti opis delovnega mesta, ki ga je zasedal A. Surmačs, dejavnosti, ki jih je dejansko opravljal, ter pravne in dejanske odnose med njim in upravnim odborom banke. V tem okviru je to, ali je bil A. Surmačs odgovoren za vse dejavnosti banke ali samo za posamezno vejo njene dejavnosti, le eden od elementov, ki jih je treba upoštevati pri navedenem preverjanju.

- 38 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba na drugo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba točko 7 Priloge I Direktive 94/19 razlagati tako, da države članice lahko iz jamstva, ki ga določa ta direktiva, kot člana vodstva izvzamejo osebe, ki imajo zaradi funkcije, ki jo zasedajo v finančni instituciji, ne glede na poimenovanje te funkcije, na voljo raven informacij in znanja, ki jim omogoča presojo dejanskega finančnega položaja kreditne institucije in tveganj, povezanih z njenimi dejavnostmi.

Stroški

- 39 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. **Vloge, ki so izvzete na podlagi točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zajamčenih vlog, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/14/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2009, so v njej naštet izčrpno, tako da države članice v svojem nacionalnem pravu ne morejo določiti drugih skupin vlagateljev, ki z vidika opravljanih funkcij ne spadajo med pojme, ki so naštet v navedeni točki, da bi se zanje uporabilo izvzetje iz zajamčenih vlog.**
2. **Točko 7 Priloge I Direktive 94/19, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/14, je treba razlagati tako, da države članice lahko iz jamstva, ki ga določa ta direktiva, kot člana vodstva izvzamejo osebe, ki imajo zaradi funkcije, ki jo zasedajo v finančni instituciji, ne glede na poimenovanje te funkcije, na voljo raven informacij in znanja, ki jim omogoča presojo dejanskega finančnega položaja kreditne institucije in tveganj, povezanih z njenimi dejavnostmi.**

Podpisi